

Inleiding

In 2018 is het pestprotocol omgevormd naar een pestpreventieplan vanuit PBS en opnieuw vastgesteld, bedoeld om pesten te voorkomen en te bestrijden. De pestpreventie met Positive Behavior Support is in dit protocol opgenomen. Dit protocol is vastgesteld tijdens de teamvergadering en ter instemming aan de MR aangeboden.

Begrippen

Deze pestpreventie is ontwikkeld om te passen binnen Positieve Behavior Support. Er wordt gebruik gemaakt van strategieën op het gebied van evidence based (gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek) procedures, gedragswetenschappelijke gegevens en een systematische aanpak om pestgedrag te verminderen en het klimaat op school te verbeteren. We gebruiken hiervoor het drielagenmodel. Met gebruikmaking van dit model gebruikt PBS effectieve strategieën voor het scheppen van een omgeving, die positief gedrag van zowel de leerling als leerkracht ondersteunt en aanmoedigt. Het drielagenmodel gaat uit van een groene basis, hierbij is sprake van de primaire preventie. Er worden gedragsverwachtingen aangeleerd en goed gedrag wordt bekrachtigd. Daarnaast spreken we van een gele laag waarin speciale (groeps)interventies ingezet kunnen worden voor kinderen met risicogedrag. De derde laag bestaat uit een rode top. Kinderen met hoog risicogedrag krijgen gespecialiseerde individuele interventies.

Definiëren en meten van pestgedrag is lastig. Onder gebruikelijke definities van pesten vallen: het herhaaldelijk voorkomen van lichamelijk, verbaal en sociaal gedrag, met de bedoeling om te kwetsen. Ook herhaling van confrontaties en het machtsverschil tussen pester(s) en slachtoffer(s) zijn sleutelbegrippen voor het begrip pesten en juist daardoor is het zeer lastig te herkennen en te meten.

Vanwege de problemen met het definiëren van pesten, richten we ons op het verbeteren van gedrag dat specifiek, waarneembaar en meetbaar is. Hierbij wordt geen rekening gehouden met de bedoeling van het gedrag, de macht van de betrokken personen of met de frequentie waarmee het gedrag zich voordoet. Wij kiezen ervoor om de verschillende bestaande definities onder te brengen in de bredere categorie "slachtoffers maken". Het maken van slachtoffers behelst ook pestgedrag dat niet te maken heeft met machtsverschil of frequentie. Eenmalige pestincidenten tussen kinderen die evenveel macht hebben bejegenen we op dezelfde wijze. Het verminderen van pestgedrag onder leeftijdsgenootjes blijft het doel waar onze pestpreventie zich op richt en het terugdringen van pestgedrag maakt daar deel van uit.

Zes sleutelbegrippen van pestpreventie met PBS zijn:

1. Het gebruik van evidence based principes om leerlingen gewenst gedrag aan te leren.
2. Het begeleiden van leerlingen en het belonen voor het tonen van gewenst gedrag.
3. Het volgen van de reactieprocedure om te voorkomen dat pestgedrag beloond/aangewakkerd wordt door slachtoffers of omstanders.
4. De correctie van pestgedrag met gebruik van een voortdurend bijgehouden menu van consequenties.
5. Het inwinnen en gebruiken van data over concreet leerlinggedrag om besluitvorming te evalueren en te ondersteunen (dmv het gebruik van SWISS).
6. Een PBS-team dat de preventie op een school ontwikkelt, implementeert en begeleidt.

Digitale- en mobiele communicatie is niet meer weg te denken uit de huidige samenleving. Deze moderne media (kunnen) worden gebruikt om digitaal te pesten. Dit kan bijv. door het sturen van chat-/mailberichten of het verspreiden van foto's of filmfragmenten. Deze vorm van pesten kenmerkt zich doordat de dader anoniem blijft, of kan blijven. Fysieke confrontaties blijven uit, waardoor er vaak weinig/geen getuigen zijn van dit pestgedrag. Het ontbreken van fysieke confrontaties kan eraan bijdragen dat het pesten heel lang onopgemerkt kan blijven. Terwijl het digitale pesten kan plaatsvinden in de privésfeer (thuis op de pc of met de mobiele telefoon), kan deze vorm van pesten een vervolg krijgen op school, op het plein, of in de onderlinge relaties tussen leerlingen in een groep.

We praten met leerlingen over de stappen waarmee je kunt reageren op cyberpesten. We bieden ze lessen mediawijsheid aan.

We leren de leerlingen te handelen volgens de stop/loop/praat methode.

De leerlingen leren stop te zeggen op papier als iemand respectloos is via digitale media. Binnen school hebben we duidelijke regels omtrent het gebruik van de ipad/ telefoon/smartwatch en het maken van foto's en filmmateriaal.

Schoolvisie

Kindcentrum de Borg is een christelijk kindcentrum met 370 kinderen. Een team van zo'n 30 enthousiaste en betrokken medewerkers geeft dagelijks invulling aan de uitdaging die het hedendaagse onderwijs vraagt. Wij maken onderdeel uit van het schoolbestuur van CKC Drenthe.

Wij zijn een kindcentrum. Dat betekent dat in één gebouw kinderen van 0-13 jaar van 7.00 uur tot 19.00 uur gebruik kunnen maken van onderwijs en opvang. Dit aanbod verzorgen wij vanuit één gezamenlijke visie, vanuit één organisatie, met één team en één leidinggevende. Door optimale samenwerking in het gebouw, zorgen wij dat ouders met een gerust hart hun kind kunnen brengen en dat kinderen met plezier de dag doorbrengen. Wij vinden dat opvang en onderwijs elkaar versterken als het gaat om kwaliteit en aanbod. Daarnaast is het een dienstverlening naar ouders en kinderen.

In ons Kindcentrum wordt voor alle kinderen van 0-13 jaar de basis gelegd voor een toekomst als vindingrijke, actieve en betrokken mensen, waarbij ze eigenaar zijn van hun ontwikkeling en samen spelen en leren.

Onze visie komt tot uiting in 7 kernwaarden. Dit zijn onze drijfveren, hier staan we voor. Om inhoud te geven aan deze voor ons belangrijke waarden hebben we omschreven wat deze voor ons betekenen. Deze waarden dragen wij dagelijks uit binnen ons Kindcentrum en zijn voor ons handvatten om vorm te geven aan opvang en onderwijs. Onze kernwaarden zijn: uniciteit, eigenaarschap, verantwoordelijkheid, samenwerken, verbinding, respect en veiligheid.

De Borg is een PBS-school. PBS staat voor Positive Behavior Support. Het doel van PBS is een sociale omgeving te scheppen, waarin leerlingen optimaal kunnen profiteren van het geboden onderwijs. Het is vanuit Amerika inmiddels al op een behoorlijk aantal Nederlandse scholen ingevoerd. Men gaat ervan uit dat elk mens zich beter voelt, ontwikkelt en gedraagt als hij wordt benaderd als een competent welwillend mens. De positieve benadering van gedrag is de kern van het hele systeem. Als kindcentrum de Borg werken we rond PBS daarbij vanuit drie gezamenlijke kernwaarden, die wij voor onze school en onze kinderen leidend vinden:

- o Respect
- o Verantwoordelijkheid
- o Veiligheid

De aanpak van PBS kent 5 pijlers:

- Schoolbreed werken vanuit bovenstaande gedeelde waarden. Het gaat dan om de vraag: wat vinden we belangrijk in het omgaan met elkaar?

- Positieve insteek: versterken van goed gedrag aan de hand van heldere, eenduidige verwachtingen t.a.v. gedrag.
- Preventie: zoveel mogelijk voorkomen van probleemgedrag, door er vroeg bij te zijn en kinderen een uitdagende, passende leeromgeving te bieden.
- Planmatige aanpak op basis van gegevens die worden verzameld.
- Partnerschap met ouders en samenwerking met bv. schoolarts, jeugdzorg.

Het hoofddoel van PBS is natuurlijk ook goed onderwijs. Doordat de leerkracht minder tijd kwijt is aan correctie van ongewenst gedrag en doordat leerlingen weten wat er waar en wanneer van hen verwacht wordt, kan de leerkracht zich richten op het begeleiden van het leren en ontwikkelen van de leerlingen.

De aanpak van pesten is belangrijk, wij zijn van mening dat bij pesten geldt: voorkomen is beter dan genezen.

Onze pestpreventie past binnen het schoolbrede geldende systeem PBS

Onze pestpreventie is gebaseerd op het aanleren van vaardigheden en gedeelde sociale verantwoordelijkheden:

- Het vaststellen van gedragsverwachtingen
- Het aanleren van algemeen geldende gedragsverwachtingen voor alle algemene ruimtes
- Het aanleren van sociale verantwoordelijkheid stop/loop/praat
- Oefenen

We leren onze leerlingen vaardigheden die de basis vormen voor een schoolklimaat waarin kinderen zich veilig voelen en waar pesten geen kans krijgt.

Wanneer kinderen zich niet aan de gedragsverwachtingen houden, passen we de reactieprocedure toe. Dit wil zeggen dat we kinderen wijzen op het gedrag, het gewenste gedrag benoemen en het kind de keuze geven dit gedrag alsnog te laten zien. Kiest het kind ervoor om tweemaal niet de juiste keuze te maken dan volgt er bij de derde keer een consequentie. Hierop zijn vanzelfsprekend uitzonderingen. We maken onderscheid in groot en klein probleemgedrag. Wanneer er sprake is van groot probleemgedrag (dit kenmerkt zich in de meeste gevallen door fysiek contact), dan wordt meteen overgegaan op het geven van een consequentie.

We gaan uit van drie stappen als reactie op pestgedrag: 'stop', 'loop', en 'praat.'

Bij 'praten' leren we de kinderen het verschil tussen praten en klikken.

- Het is praten als je eerst zelf hebt geprobeerd het probleem op te lossen en de stappen stop en loop hebt ondernomen.
- Het is klikken als je niet gebruik maakt van de stappen stop en loop voordat je gaat praten met een volwassene, of als je doel is de ander in de problemen te brengen.
- We leren de kinderen dat zij kunnen verwachten dat als zij naar een volwassene toe gaan om te praten en dat de volwassene dan luistert:
 1. Volwassenen zullen vragen wat het probleem is
 2. Zij zullen vragen of je stop hebt gezegd
 3. Zij zullen vragen of je rustig bent weggegaan.

Preventie en signalering

Binnen de groepen wordt systematisch aandacht besteed aan sociaal-emotionele ontwikkeling. PBS is hierbij het uitgangspunt. Wanneer de reactieprocedure wordt toegepast en daaruit een consequentie volgt, wordt dit genoteerd in Swiss. Het bieden van een veilige omgeving voor onze leerlingen en personeel vraagt meer dan alleen papieren plannen en protocollen. Dit vraagt om een proactieve houding, om een constante vinger aan de pols. Als wij weten wat er speelt, kunnen we knelpunten signaleren en het beleid hierop aanpassen. Een belangrijk instrument hiervoor is de

registratie van incidenten. In deze registratie leggen wij gevallen van pestgedrag en/of lichamelijk letsel vast. Dit is een programma waarmee wij data verzamelen over gedragsincidenten op kindcentrum-, klas- en leerlingniveau. Deze dataverzameling is onderdeel van het School Wide Positive Behavior Support (SWPBS). Met SWIS Suite verzamelen we op een efficiënte, betrouwbare en vertrouwelijke manier informatie over gedragsincidenten en gewenst gedrag. Zo krijgen wij inzicht in wat er binnen het kindcentrum gebeurt en wat risicovolle ontwikkelingen zijn.

Het team registreert gedragsincidenten en evalueert en analyseert de data. Door een brede aanpak kunnen wij onderbouwde beslissingen nemen voor de opzet van gerichte interventies. Tijdens groepsbesprekingen bespreken we de registraties ook om in beeld te krijgen waar mogelijk sprake is van sociaal onwenselijk gedrag. Hierbij wordt gekeken naar plaats, tijd, actie, reactie en een mogelijk onderliggende reden. Vanuit hier plannen we vervolgacties met betrekking tot groepsvormende activiteiten en plannen we de lessen PBS.

In de groepen 7 en 8 wordt ieder jaar aandacht besteed aan mediawijsheid¹. Hierbij kan onder andere gesproken worden over het omgaan met computer en/of sociale media en de gevaren en gevolgen hiervan. Kinderen leren hierdoor wat de gevolgen zijn van hun eigen gedrag en hoe te handelen in geval van ongewenste ervaringen.

Om pesten effectief te kunnen voorkomen is signalering essentieel. Deze signalering kan gebeuren door een (groeps)leerkracht die problematisch gedrag signaleert. Het kan ook zijn dat door een betrokkene, b.v. (mede)leerling of ouder, zaken worden gemeld. Dit kan zowel bij de groepsleerkracht als bij anderen. Een melding kan ook worden gedaan bij de contactpersoon (in het kader van de klachtenregeling) van de school. T.b.v. een effectieve signalering en vervolgaanpak, maken we naast observaties gebruik van een signaleringsinstrument om zowel interventies op individueel als op groepsniveau, te kunnen inzetten.

Om leerlingbehoefte op sociaal-emotioneel gebied in kaart te brengen, wordt gebruik gemaakt van PRAVOO voor de kleuters. Vanaf groep 3 wordt de SCOL (Sociale Competentie Observatie Lijst) gebruikt. Deze wordt voor alle leerlingen door de leerkrachten ingevuld. De leerlingen van groep 6 t/m 8 vullen ook het leerlinggedeelte van de SCOL in. We gebruiken deze instrumenten om het signaleren van sociale competentie van leerlingen te versterken, en daarmee de planmatige aanpak te versterken.

Naast het aanbod ter bevordering van sociaal-emotionele ontwikkeling speelt ook het geheel van regels en afspraken een rol bij de voorkoming van pesten. Het gaat hierbij om de gedragsverwachtingen uitgaande van de drie kernwaarden respect, veiligheid en verantwoordelijkheid. De gedragsverwachtingen zijn vastgelegd in de matrix van gedragsverwachtingen

De groepsregels worden bij het begin van ieder schooljaar binnen de afzonderlijke groepen besproken en vastgesteld. Ze zijn zichtbaar aanwezig in de groepen².

Gedragsverwachtingen

Het team van kindcentrum de Borg heeft de volgende 3 waarden waarop de gedragsverwachtingen gebaseerd zijn vastgesteld:

Veiligheid-respect-verantwoordelijkheid

Deze drie waarden zijn uitgangspunt voor de gedragsverwachtingen. De drie waarden worden op de Borg gevisualiseerd. Ze hangen in de algemene ruimtes². Op grond van de in een matrix vastgelegde aan te leren gedragsverwachtingen zijn er lessen geschreven. De lessen worden volgens een vast rooster gaandeweg het jaar in de verschillende groepen gegeven en regelmatig herhaald.

¹ Zie beleidsvoornemen 7 op pagina 6

² Zie beleidsvoornemen 5 op pagina 6

Aanpak

Bij signalering van pestgedrag of melding door een betrokkene treedt het volgende stappenplan in werking (N.B. de activiteiten in iedere stap worden vastgelegd).

1. Het probleem wordt serieus genomen.

Iedere melding/signaal wordt door de groepsleerkracht serieus genomen. Allereerst dient duidelijk te worden in welke hoedanigheid het pesten plaatsvindt. Als het kind het voelt, is het een probleem. Hoe nu verder?

2. Nadere oriëntatie op het probleem.

In overleg tussen groepsleerkrachten en de IB-er wordt afgesproken welke gesprekken en signaleringsinstrumenten worden ingezet om het beeld helder te krijgen. Er kunnen zowel individuele gesprekken met slachtoffer, pester(s), ouders plaatsvinden als groeps gesprekken.

In het geval van digitaal pesten zijn gesprekken met ouders/ verzorgers van direct belang! Het pesten speelt zich af m.b.v. digitale apparatuur in de thuissituatie, en is niet direct beïnvloedbaar door school! Het karakter van de gesprekken is vooral *informatief*. Wel wordt de pester al in het eerste gesprek duidelijk gemaakt dat pesten op geen enkele wijze wordt getolereerd. Het probleem en de te kiezen maatregelen worden in het schoolteam besproken.

3. Interventie; gepaste maatregelen.

De uitkomsten van de oriëntatie bepalen de inhoud

a. gericht op hulp aan het **slachtoffer:**

Begrip tonen, bespreken van mogelijke oplossingen, afspraken (maken en vastleggen) over het vervolg. Daarnaast wordt gekeken naar de mogelijk ontstane effecten die zijn ontstaan ten gevolge van het pestgedrag. Hier kunnen passende interventies op worden ingezet, zowel volgens lessen sociale vaardigheden in de groep, als in extra aandacht en gesprekken. Ook kan er mogelijk gedacht worden aan hulp vanuit SMW.

b. gericht op de **pester:**

Ook het verhaal van de pester wordt gehoord. Hierbij kan een gedragsfunctieanalyse helpend zijn. Zie bijlage 2.

In gesprek(ken) wordt het gedrag duidelijk afgewezen; de pester wordt geconfronteerd met de gevolgen die het gedrag van de pester heeft veroorzaakt bij het slachtoffer. Ook wanneer de pester niet bewust gehandeld heeft, is het van belang dat hij of zij ziet wat de gevolgen zijn van het gedrag. Een gesprek kan consequenties met zich meebrengen. Doel van het gesprek is dat het probleemoplossend is. Er wordt gezocht naar oorzaken van het pestgedrag. Hierna worden vervolgstappen afgesproken die leiden tot gedragsverandering. Afspraken die gemaakt zijn, worden vastgelegd voor evaluatie en een mogelijk vervolg. Deze afspraken worden ook teruggekoppeld aan het slachtoffer en eventueel van beide partijen de ouders.

Wanneer blijkt dat er sprake is van een langdurige situatie, kunnen gele en/of rode interventies worden ingezet.

c. gericht op de **groep:**

De groep moet zich bewust worden van het groepsgedrag (toezien en zwijgen houdt pesten in stand!) en de verantwoordelijkheid voor alle leerlingen en de sfeer in de groep. Hiertoe worden groeps gesprekken gevoerd en kunnen ook overige activiteiten worden ingezet, zoals lessen Sociale Talenten, coöperatieve werkvormen om groepsgevoel te vergroten, of activiteiten vanuit de gouden weken. Groepsafspraken worden gemaakt en vastgelegd: hierbij wordt aandacht besteed aan het vervolg. In geval van digitaal pesten kan het moeilijk zijn te achterhalen wie betrokken waren, en/of op de hoogte zijn. Een groepsaanbod gericht op de omgang met digitale media en de gevaren ervan kan deel uitmaken van de aanpak. Hierbij kunnen de PBS-lessen sociale media gegeven worden. Ook zijn er online allerlei lesmaterialen te vinden die te gebruiken zijn. Ook de inzet van Yoop-medewerkers, die de leerkracht kunnen ondersteunen in het verbeteren van de groepsdynamiek, behoort tot de mogelijkheden. Yoop (Yorneo Ondersteuning Onderwijs Professionals) is bedoeld om leerkrachten extra inzicht te geven in het omgaan met gedragsproblemen, zodat in hun klas of groep alle kinderen tot optimale (sociale) ontwikkeling komen.

d. gericht op de **ouders:**

In overleg tussen groepsleerkracht en IB-er worden afspraken gemaakt m.b.t. het informeren en (mogelijk) betrekken van ouders bij de problematiek. Dit is vooral van belang in het kader van afspraken over het oplossen van de problemen en gedragsverandering en wanneer externe hulp wenselijk is. Gemaakte afspraken - ook over het vervolg - worden vastgelegd.

Evaluatie

Na een afgesproken tijd, worden de vastgelegde activiteiten en afspraken geëvalueerd met de betrokkene. Indien nodig worden vervolgsafspraken en nieuwe maatregelen besproken en gepland, vooral wanneer gedragsverandering niet voldoende heeft plaatsgevonden. In dit laatste geval wordt een vervolgtraject ingezet, gestuurd door de directie.

Ondertekening van het pestpreventieplan

Het pestpreventieplan wordt elk jaar ondertekent door de directie, door de voorzitter van de Medezeggenschapsraad en de PBS-coördinator.

De tekst van het pestpreventieplan wordt bekend via de website van de school.

Getekend door:

Directeur:

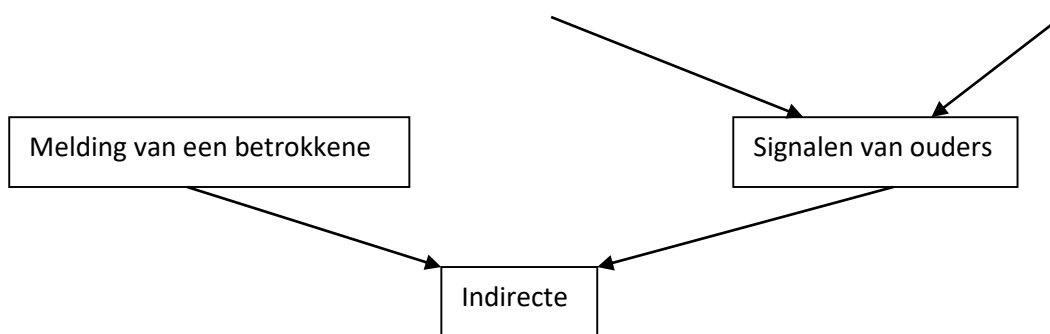
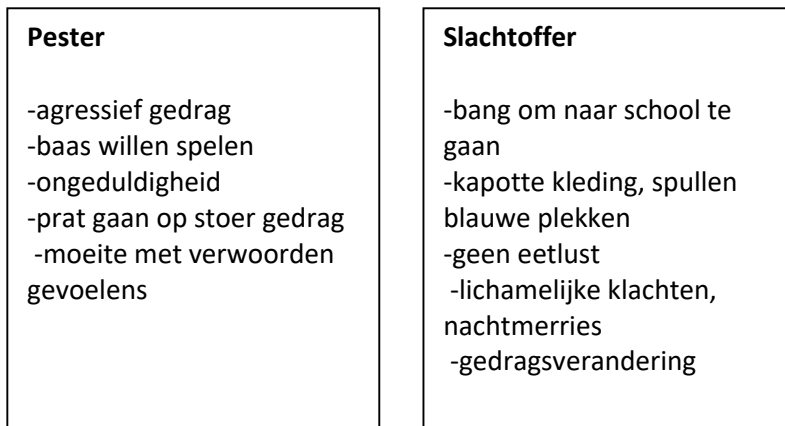
Voorzitter Medezeggenschapsraad:

PBS-coördinator:

Beleidsvoornemens 2019-2020

1. Februari 2019: bespreken gele interventies in de verschillende bouwen en keuzes maken over welke we uitproberen.
2. Maart 2019: stand van zaken gele interventies op de bouwvergadering
3. April 2019: studiedag rode interventies
4. Juni 2019: evalueren gele interventies en besluitvorming implementatie en borging
5. Juni 2019 visualisatie gereed
6. Sept. 2019: Herhaling werken met de gedragsfunctieanalyse, tevens besluitvorming en borging.
7. Sept. 2019 Aanbod lessen mediawijsheid groep 7-8 onderzoeken en verwerken in jaarplanning
8. November 2019: Evaluatie implementatie pestpreventieplan in PBS Commissie, team en MR.

Bijlage: signaleringslijst pesten
 Signaleringslijst Pesten:

SIGNALEN VOOR EEN LEERKRACHT

Directe

